

متن کامل سخنرانی علی اصغر سلطانیه سفیر و نماینده دائم جمهوری اسلامی ایران

نزد آژانس بین‌المللی انرژی اتمی

در

کنفرانس بین‌المللی امنیت هسته‌ای

وین، اتریش

آقای رئیس، عالی مقامان، خانمها و آقایان محترم،

در ابتدا مایلم به جنابعالی برای تصدی ریاست کنفرانس بین المللی وزارت «امنیت هسته ای: تقویت تلاش های جهانی»، تبریک گفته و جنابعالی را از حمایت و همکاری

هیئت ایرانی در انجام وظایفтан مطمئن سازم. اجازه می خواهم همچنین از کار انجام شده توسط مدیر کل و همکارانشان در دبیرخانه آژانس بین المللی انرژی اتمی برای آماده سازی نخستین کنفرانس بین المللی وزارتی در خصوص امنیت هسته ای، تشکر کنم. ضمنا ما از تلاشهای سفرای برزیل و مجارستان به عنوان روسای مشترک، جهت مشورتهای فشرده اشان با کشورهای عضو به منظور تهیه پیش نویس بیانیه این کنفرانس قدردانی می نمایم.

هیئت های محترم،

مایلم نقطه نظرات ذیل در رابطه با امنیت هسته ای را به اطلاع برسانم:

***بهترین ضمانت برای امنیت هسته ای، عاری شدن جهان از سلاحهای هسته ای است**

کنفرانس بین المللی در مورد امنیت هسته ای فرصتی را برای ارزیابی تلاشهای امنیت هسته ای در نیل به اهدافش فراهم نموده است. امیدواریم این کنفرانس به تقویت تبادل دانش و تجربیات مساعدت کرده و نیز تلاش نماید بهترین راه حلها را برای چالشهای پیش روی امنیت هسته ای ارائه دهد.

بی تردید بهترین ضمانت برای امنیت هسته ای، جهان عاری از سلاحهای هسته ای است تا به این ترتیب فرآیند خلع سلاح هسته ای بتواند امنیت هسته ای را تقویت سازد.

به علاوه بایستی خاطر نشان شویم که جدی ترین چالش فرا روی امنیت هسته ای، ذخائر مواد شکاف پذیر همچون اورانیوم با غنای بالا و پلوتونیوم جدا شده، می باشد که حفاظت از آنها نیز یک نگرانی جدی برای جامعه بین المللی است.

جامعه بین المللی نمی تواند برای ابد در انتظار امحاء کامل سلاحهای هسته ای بماند. یک چهار چوب زمانی روشن با یک تاریخ مشخص، یعنی سال ۲۰۲۵ همان طور که توسط جنبش عدم تعهد در کنفرانس بازنگری معاهده عدم اشاعه هسته ای در سال ۲۰۱۰ پیشنهاد شد، برای اجرای کامل ماده شش معاهده منع اشاعه هسته ای یک نیاز مبرم است.

در این رابطه کشورهای هسته ای بایستی به فوریت اقدامات ضروری به شکلی قطعی و روشن را جهت کاهش فزاینده نقش و اهمیت سلاحهای هسته ای در کلیه مفاهیم، دکترین ها و سیاستهای نظامی و امنیتی اتخاذ کنند.

گرچه ایمنی و امنیت هسته ای دارای برخی اهداف مشترک در حفاظت از سلامت و حیات بشریت، و محیط زیست هستند لیکن دارای ماهیتهای متفاوتی هستند به گونه ای که ایمنی هسته ای نیل به شرایط عملیاتی صحیح، ممانعت از حوادث و کاهش پیامدهای حوادث است که منتج به حفاظت از کارکنان، عموم مردم و محیط زیست در مقابل خطرات پرتوهای غیر منقضى می شود لیکن امنیت هسته ای، ممانعت و رهگیری و پاسخ به سرقت، خرابکاری، دسترسی غیر مجاز، انتقال غیر قانونی یا سایر اقدامات بد اندیشانه می باشد که در ارتباط با مواد هسته ای، سایر مواد رادیو اکتیو یا تاسیسات وابسته به آنهاست. امنیت هسته ای ارتباط مستقیم با امنیت ملی با جهت گیری سیاسی دارد ولی ایمنی هسته ای از ماهیت صرفاً فنی برخوردار می باشد. بنا بر این، با توجه به ماهیت متمایز این دو مفهوم، بایستی به هنگام طراحی اقدامات بین المللی و آماده سازی اصول راهنما در مورد ایمنی و امنیت هسته ای تمایزات لازم لحاظ شود.

ضمن تصریح در مورد اینکه مسئولیت امنیت هسته ای در چهار چوب یک کشور، به طور کامل بر عهده آن کشور می باشد، بایستی توجه شود که آژانس می تواند با ایجاد نظامهای امنیت هسته ای موثر از طریق کمک به کشورها، بر اساس درخواستشان، از جمله توسط ظرفیت سازی در کشورها، اجرای اصول راهنما، تشریح دانش، بهبود همکاری و هماهنگی تلاشهای بین المللی در این زمینه، مساعدت نماید.

هیئت‌های محترم،

***اقدامات و ابتکارات معطوف به تقویت ایمنی و امنیت هسته ای نباید به عنوان بهانه ای یا اهرمی جهت نقض، انکار یا تحدید حق لاینفک کشورهای در حال توسعه باشد**

مایلیم بند ۱۹۶ سند پایانی شانزدهمین نشست سران جنبش عدم تعهد که در روزهای ۳۱-۲۶ اوت ۲۰۱۲ در تهران برگزار شد را به شرح ذیل یاد آوری نمایم: سران کشورها یا دولت‌های جنبش عدم تعهد تاکید کردند که اقدامات و ابتکارات معطوف به تقویت ایمنی و امنیت هسته ای نباید به عنوان بهانه ای یا اهرمی جهت نقض، انکار یا تحدید حق لاینفک کشورهای در حال توسعه برای توسعه تحقیق، تولید و استفاده از انرژی هسته ای برای اهداف صلح آمیز بدون هر گونه تبعیضی، مورد استفاده قرار گیرد.

رئیس محترم،

اجازه می خواهم به شماری از موضوعات مرتبط با موضوع کنفرانس اشاراتی به شرح ذیل داشته باشم:

***آژانس طبق اساسنامه دارای یک مسئولیت اساسی برای حفاظت از اطلاعات محرمانه مرتبط با اجرای موافقتنامه های پادمان در کشورهای عضو است**

الف- حفظ اطلاعات محرمانه

حفظ اطلاعات محرمانه به عنوان یک موضوع اساسی دارای ارتباط مستقیم با امنیت هسته ای تلقی می گردد. آژانس بین المللی انرژی اتمی طبق اساسنامه آژانس دارای یک مسئولیت اساسی برای حفاظت از اطلاعات محرمانه مرتبط با اجرای موافقتنامه های پادمان در کشورهای عضو است. عدم رعایت محرمانگی منجر به نشت اطلاعات محرمانه و حساسی شده که از سوی گروههای تروریستی و سرویسهای اطلاعاتی برای خرابکاری در تاسیسات هسته ای و نیز ترور افرادی که در این تاسیسات کار می کنند از جمله دانشمندان هسته ای، مورد استفاده قرار گرفته است. این مایه نگرانی جدی است. همان گونه که کشورهای عضو به خوبی مطلع هستند پنج دانشمند هسته ای ایران هدف حملات تروریستی قرار گرفتند. بنا بر این از همه درخواست دارم که از هیچ کوششی برای جلوگیری از تکرار چنین اقدامات بی سابقه جنایتکارانه علیه کارشناسان هسته ای در جهان فرو گذار ننمایند. در این راستا آژانس یک نقش مهم و اساسنامه ای، از جمله از طریق ایجاد ترتیبات ضروری و نیز از طریق اجرای اقدامات مقتضی، برای اصلاح این وضعیت دارد.

ب- حملات سایبری

نگران امنیتی دیگر، حملات سایبری علیه تاسیسات و فعالیتهای هسته ای است که سلامت و ایمنی مردم، محیط زیست و استفاده صلح آمیز از انرژی هسته ای را به مخاطره می افکند. در این رابطه ما از آژانس درخواست می کنیم تلاشهایش را برای ارتقاء آگاهی در مورد تهدید رو به رشد حملات سایبری و پیامدهای بالقوه آنها بر امنیت هسته ای و نیز از طریق بهبود همکاری بین المللی برای مقابله با چنین حملاتی، تقویت کند.

ج- خرابکاری علیه تاسیسات هسته ای

خرابکاری صنعتی در تاسیسات هسته ای نیز یک تهدید خطرناک برای امنیت هسته ای است. حفاظت از تاسیسات هسته ای و نیز مواد هسته ای مورد استفاده یا ذخیره شده، مستلزم ایفای نقش فعالتر از سوی آژانس در این عرصه از جمله از طریق فراهم نمودن اصول راهنما و توصیه اقدامات مناسب پیشگیرانه و نیز خنثی نمودن چنین حملات احتمالی با حداقل پیامدهای خطرناک برای مردم و محیط زیست می باشد.

د- حملات مسلحانه علیه تاسیسات هسته ای

در طول سه دهه گذشته تاسیسات هسته ای مورد حمله واقع شده اند. نیروگاه اتمی بوشهر چندین بار در دهه ۱۹۸۰ مورد حمله واقع شد. به رغم قطعنامه ۵۳۳ کنفرانس عمومی آژانس که اظهار می دارد "حمله مسلحانه یا تهدید علیه تاسیسات هسته ای که اختصاص به مقاصد صلح آمیز دارند، تخلف از اصول منشور سازمان ملل، اساسنامه آژانس و حقوق بین الملل است"، تهدید به حمله همچنان ادامه دارد. اینجانب همه را به اتخاذ اقدامات جدی پیشگیرانه در این رابطه فرا می خوانم.

رئیس محترم،

امنیت هسته ای یک نگرانی جهانی است لذا ما یلیم یاد آور شوم که قطعنامه شماره ۱۰، پنجاه و ششمین کنفرانس عمومی آژانس بر لزوم تعامل همه اعضای آژانس در فعالیتهای و ابتکارات مرتبط با امنیت هسته ای به شکلی فراگیر تاکید می نماید. مایه تاسف است که این تعهد توسط کشورهای میزبان نشستهای سران در مورد امنیت هسته ای که در سالهای ۲۰۱۰ و ۲۰۱۲ به ترتیب در واشنگتن و ستول برگزار گردیدند رعایت نشد.

در این چهار چوب بایستی موضع سران جنبش عدم تعهد را یاد آور شوم: «آژانس بین المللی انرژی اتمی تنها سازمان بین الدولی با دستورالعمل و تخصص پرداختن به موضوعات فنی ایمنی هسته ای و امنیت هسته ای، در چهار چوب نظام سازمان ملل است» لذا جمهوری اسلامی ایران قویا اعتقاد دارد که هر هنجار، اصول راهنما یا مقررات بین المللی در رابطه با موضوع امنیت هسته ای بایستی در چهار چوب آژانس از طریق یک فرآیند تدریجی، فراگیر و شفاف و با لحاظ نمودن نظرات کلیه کشورهای عضو پیگیری شود.

***ایران چهارچوبهای ساختاری، قانونگذاری و تنظیمی هسته ای، مبتنی بر سه حوزه امنیت هسته ای، پادمان هسته ای و ایمنی هسته ای ایجاد کرده است**

رئیس محترم، عالی مقامان،

جمهوری اسلامی ایران مصمم به بهره برداری از استفاده های صلح آمیز سودمند انرژی هسته ای به شکل امن و ایمن است بنا بر این اهمیت زیادی برای امنیت هسته ای قائل می باشد. در این راستا، ایران چهارچوبهای ساختاری، قانونگذاری و تنظیمی هسته ای، مبتنی بر سه حوزه کلیدی یعنی امنیت هسته ای، پادمان هسته ای و ایمنی هسته ای ایجاد کرده است. من خود را محدود به بیان برخی از اقدامات امنیت هسته ای ایران می نمایم:

الف- حفاظت فیزیکی

ایران اقدامات سختگیرانه ای را در عرصه حفاظت فیزیکی از تاسیسات هسته ای به مورد اجرا گذشته است. از زمان مراحل اولیه ساخت نیروگاه اتمی بوشهر، اجرای الزامات حفاظت فیزیکی، در راستای توصیه های آژانس، در فرآیند صدور مجوز برای این نیروگاه ملحوظ شد. پیش از عملیاتی شدن این نیروگاه، یک نظام حفاظت فیزیکی برای حمل مجموعه های سوخت به ایران و برای ساختمانهای ذخیره سوخت برقرار و به طور کامل اجرا گشته است. در سال ۲۰۰۴، برای افزایش بیشتر توانمندی خود، جمهوری اسلامی ایران سرویس مشاوره ای حفاظت فیزیکی بین المللی (IPPAS) را به منظور اصلاح و ارتقاء نظام حفاظت فیزیکی بر مبنای پیشنهادات و مهارت های این سرویس، دعوت کرد.

مقررات حفاظت فیزیکی برای نیروگاه اتمی بوشهر بر اساس سند آژانس بین المللی انرژی اتمی تحت عنوان "حفاظت فیزیکی از مواد هسته ای و تاسیسات هسته ای" یا همان سند ۲۲۵ اصلاح گشت و ارتقاء یافت. باید همچنین ذکر شود که مقررات حفاظت فیزیکی برای کل تاسیسات چرخه سوخت نیز ایجاد شده اند.

ب- امنیت منابع رادیو اکتیو

منابع رادیو اکتیو به طور گسترده ای مورد استفاده واقع می شوند و سودمندیهای فراوانی برای بشریت در درجه اول از طریق استفاده آنها در کاربریهای کشاورزی، صنعت، پزشکی و تحقیقاتی دارند. به منظور تامین مدیریت امن و ایمن منابع رادیو اکتیو در طول چرخه حیاتشان، قانون ملی حفاظت در مقابل پرتوهای هسته ای، مصوب مجلس ایران، به طور کامل اجرا می شود. مقررات امنیت هسته ای مشتمل بر طبقه های یک، دو و سه منابع مهر و موم شده رادیو اکتیو و عملیات حمل و نقل آنها بر اساس مجموعه کتابچه های اصول راهنمای امنیت هسته ای آژانس، در ایران اجرا می شوند.

ج- قاچاق غیر قانونی مواد هسته ای و سایر مواد رادیو اکتیو

با توجه به این واقعیت که حمل غیر قانونی مواد رادیو اکتیو می تواند سلامت و ایمنی مردم، محیط زیست و نسلهای آتی را با قرار دادن آنها در معرض پرتوهای یونیزه شده، به خطر اندازد جمهوری اسلامی ایران خود را متعهد به همکاری با آژانس در این زمینه نموده است. در این راستا، در سال ۲۰۰۲ جمهوری اسلامی ایران به پایگاه اطلاعاتی قاچاق غیر قانونی آژانس پیوست که اخیرا به پایگاه اطلاعاتی حوادث و قاچاق تغییر نام یافته است. به منظور پاسخگویی موثر به قاچاق غیر قانونی، نظام اطلاع رسانی ملی ایجاد شده که در آن، دریافت کنندگان مجوز و سایر مراجع ملی ذی ربط هر گونه حادثه ای که در برگیرنده مواد هسته ای و سایر مواد رادیو اکتیو می باشد را به نقطه تماس اطلاع می دهند.

جمهوری اسلامی ایران با پایگاه اطلاعاتی حوادث و قاچاق آژانس به طور داوطلبانه از زمان عضویتش در آن، از طریق ارسال گزارشات مختلف به شکل «فرم اطلاع رسانی حادثه»، همکاری فعالی دارد.

هیئت‌های محترم،

امنیت هسته ای، یک نگرانی جهانی است. آژانس بایستی فرصت مناسبی برای همه کشورهای عضو جهت اطلاع از و مساعدت به فرآیند ارتقاء امنیت هسته ای در سراسر جهان فراهم نماید. ناگزیرم ابراز ناامیدی کنم از اینکه در مواردی کارشناسان ایرانی از شرکت در سمینارها یا نشستهای ایمنی و نیز امنیت هسته ای محروم گشته اند. عدم حضور کارشناسان برجسته علاقه مند ایران در کمیته تازه تاسیس راهنمای امنیت هسته ای یکی از این موارد می باشد.

هیئت‌های محترم،

در خاتمه، پیام های اساسی روشن و کوتاه این کنفرانس باید به شرح ذیل باشند:

۱- آژانس بین المللی انرژی اتمی تنها نهاد بین المللی فنی صلاحیتدار در فعالیتهای مرتبط با امنیت هسته ای بوده و باید به دور از انگیزه های سیاسی باشد؛ لذا نتایج نشستهای غیر فراگیر در مورد امنیت هسته ای، نمی تواند در برنامه ریزیها و فعالیتهای آژانس ملحوظ گردند.

۲- ضمن اذعان به مسئولیت انحصاری کشورهای عضو در زمینه امنیت هسته ای، از آژانس انتظار می رود تعامل بیشتر همه کشورهای عضو در تلاش‌هایش به منظور تقویت امنیت هسته ای برای برنامه های صلح آمیز هسته ای را فعالانه تسهیل بخشد.

۳- اقدامات امنیت هسته ای نبایستی مانع یا محدودیتی برای استفاده های صلح آمیز از انرژی هسته ای بر اساس حق لاینفکی که در اساسنامه آژانس و ماده ۴ معاهده عدم اشاعه هسته ای به صراحت ذکر شده، باشند.

۴- اهداف امنیت هسته ای به ویژه آنهایی که در اعلامیه این کنفرانس برجسته شده اند تنها در صورتی می توانند محقق شوند که تبادل آزاد فناوری و تجهیزات در زمینه امنیت هسته ای بین کشورهای عضو به شکلی غیر تبعیض آمیز انجام شود. انحصار گرایی در این زمینه، امنیت جهانی را به مخاطره می افکند.

۵- اهداف امنیت هسته ای بدون امحاء کامل سلاح‌های هسته ای یعنی خلع سلاح هسته ای، به طور کامل محقق نخواهد شد.

از توجه شما متشکرم.